

ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΜΟΝΑΧΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΧΕΛΑΝΔΑΡΙΟΥ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1822

1. Πριν από λίγα χρόνια φίλος, που θέλησε να κρατήσει την ανωνυμία του, επιστρέφοντας από το Άγιον Όρος μου έφερε φωτογραφίες εγγράφων από τα αρχεία τους, χωρίς να είναι σε θέση να μου δώσει εξηγήσεις για την προέλευσή τους. Επειδή τα έγγραφα αυτά ανάγονται στην εποχή του πολέμου της Ελληνικής Ανεξαρτησίας, υποπτεύομαι ότι οι φωτογραφίες θ' ανήκαν σε μοναχό ή άλλον ερευνητή που ενδιαφερόταν για την ιστορία του Αγίου Όρους κατά την περίοδο αυτή και ο οποίος τελικά τις κατέθεσε στ' αρχεία του. Ας σημειωθεί ότι πολλά έγγραφα της εποχής εκείνης είχε δημοσιεύσει ο Ιωάννης Π. Μαμαλάκης, «Νέα στοιχεία σχετικά με την επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821», ΔΙΕΕ 14 (1960) 406-549, όπου και παλαιότερη βιβλιογραφία. Ο Μαμαλάκης είχε διδάξει αρκετά χρόνια ως φιλόλογος στην Αθωνιάδα Σχολή και σύγχρονα είχε γνωρίσει τον τόπο και τα ιερά ιδρύματά του με τον σκοπό να δώσει μια γενική για το Άγιον Όρος συνθετική εργασία, την οποία και έφερε σε πέρας με την έκδοση του βιβλίου του «Το Άγιον Όρος (Άθως) δια μέσου των αιώνων», Θεσσαλονίκη 1971.

Από τις φωτογραφίες που μου παραχωρήθηκαν, μου είλκυσε ιδιαίτερα την προσοχή ένα τρισέλιδο έγγραφο αναφερόμενο σε πειρατεία σε βάρος δύο Χελανδαρινών μοναχών, του Ησαΐα Νικολάου και του Σάββα Παύλοβιτς. Συγκεκριμένα οι μοναχοί αυτοί, όπως και πολλοί άλλοι, μετά την υποταγή του Αγίου Όρους στους Τούρκους τον Δεκέμβριο του 1821 και την εγκατάσταση φρουρών τους στα διάφορα μοναστήρια, απελπισμένοι από τις παντοειδείς αυθαιρεσίες τους και καταστροφές σ' αυτά, ακόμη από θανατώσεις συναδέλφων τους, καταφεύγουν όπου μπορούν να σωθούν συναποκομίζοντας χρηματικά ποσά και διάφορα είδη αξίας, όπως όπλα, σκεύη και κειμήλια. Οι προαναφερμένοι Χελανδαρινοί μοναχοί με καΐκι του Ησαΐα Νικολάου πρώτο σταθμό έχουν τις Βόρειες Σποράδες¹, όπως και οι περισσότεροι σχεδόν Χαλκιδικιώτες πρόσφυγες. Κατόπιν εξακολουθούν το ταξίδι τους και φθάνουν στους Μύλους του Άργους, όπου,

1. Για τα γεγονότα αυτά βλ. λεπτομέρειες στο Α π ο σ τ. Ε. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Ιστορία της Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 572 κ.ε., όπου και εκτενής βιβλιογραφία.

στις 5 Ιουλίου 1826, κατά τις 8 το βράδι, πέφτουν θύματα Μανιατών πειρατών, οι οποίοι και τους μετέφεραν στον Άγιο Νικόλαο Κυθήρων, αφού τους λήστεψαν και τους υπέβαλαν σε ανακρίσεις και ηθικούς εκβιασμούς. Εκεί, ελεύθεροι πιά, με μάρτυρες δύο συνταξιδιώτες τους μοναχούς, τον γέροντα Βίκτωρα και τον Σάββα, καταγγέλλουν το πάθημά τους στον ελληνικής καταγωγής προξενικό πράκτορα της Αυστρίας Νικόλαο Καλούτση Μαχαιριώτη και ζητούν επίσημο αντίγραφο της καταγγελίας τους, για να το χρησιμοποιήσουν, όπου θα ήταν ανάγκη.

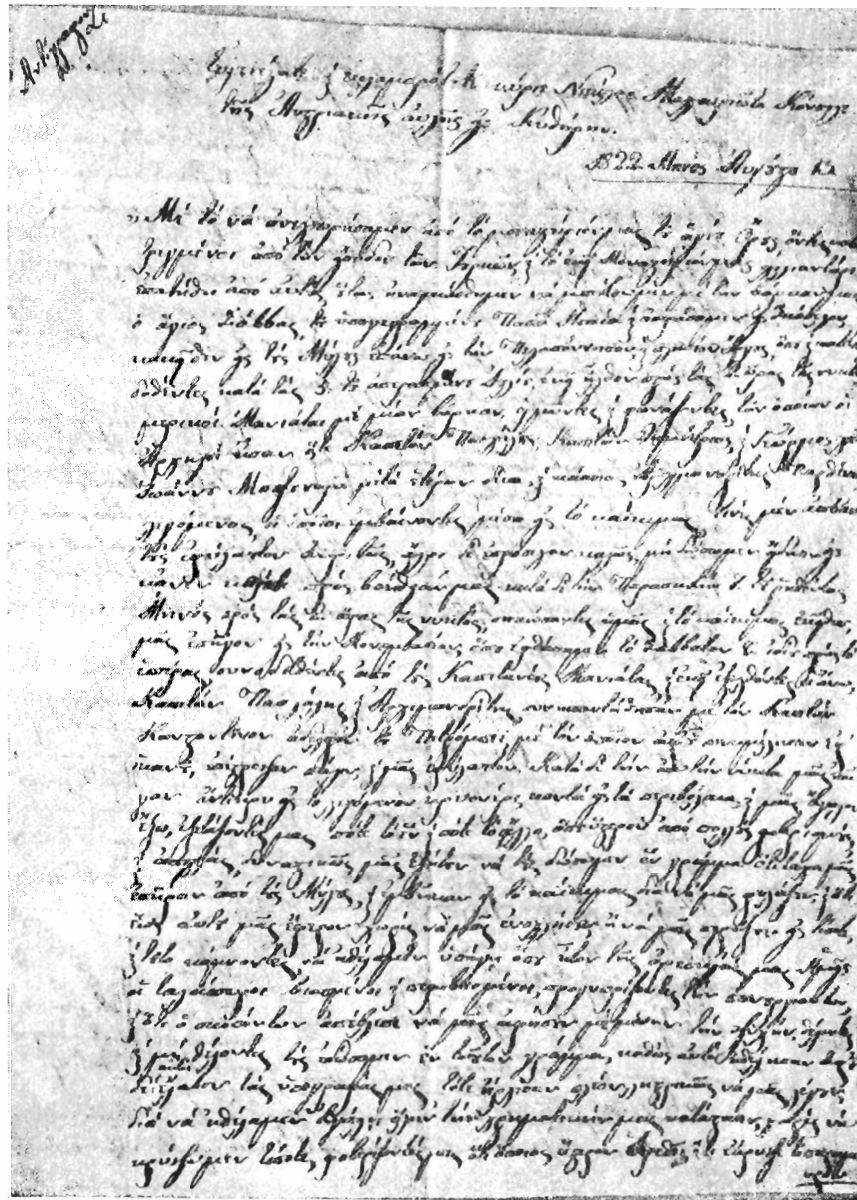
2. Το κείμενο του αντιγράφου της καταγγελίας τους έχει ως εξής (βλ. Εικ. 1, 2, 3):

Εὐγενέστατε καὶ ἐκλαμπρότατε κύριε Νικόλαε Μαχαιριώτα Κόνσολε τῆς Αυστριακῆς ἀλλῆς εἰς Κυθήρη

1822 Μηνὸς Αυγούστου 13

Μὲ τὸ νὰ ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὸ μοναστήριόν μας τοῦ ἁγίου Ὄρους ὄντες κατατρεγμένοι ἀπὸ τὴν εἴσοδον τῶν Τουρκῶν, καὶ τὸ ἐκεῖ Μοναστήριόν μας χιλιαντάρι ἐπατήθη ἀπὸ αὐτούς, οὕτως ἠραγκάσθημεν νὰ μισεύσωμεν μὲ τὴν βάρκαν μας, ὁ ἅγιος Σάββας τοῦ ὑπογεγραμμένου Παπᾶ Ἡσαΐα καὶ ἀπεράσαμεν εἰς Σκόπελον, κακείθεν εἰς τοὺς Μύλους ἐπάνω εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ πλησίον Ἄργους, ὅπου καὶ κατενοδοθέντες κατὰ τὰς 5 τοῦ ἀπερασμένου Ἰουλίου, ἐκεῖ ἦλθον πρὸς τὰς 2 ὥρας τῆς νυκτὸς μερικοὶ Μανιάται μετὰ μίαν βάρκαν, ὁρμώντες καὶ φωνάζοντες, τῶν ὁποίων οἱ Ἀρχηγοὶ ἦσαν ὁ, τε Καπετὰν Πασχάλης, Καπετὰν Δημήτριος, καὶ Γεώργιος Χατζῆ Ἰωάννου Μπουζονναρᾶ μετὰ ἐτέρων δέκα, καὶ κάποιος Ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος λεγόμενος, οἱ ὁποιοὶ ἐμβαίοντες μέσα εἰς τὸ καΐκι μας, τινὲς μὲν ἀπὸ αὐτοὺς ἐφύλαττον ἀκριβῶς, ἄλλοι δὲ ἐπρόσεχον καλῶς, μὴ δώσωμεν εἶδησιν εἰς κανὲν καράβι πρὸς βοήθειάν μας· κατὰ δὲ τὴν Παρασκευὴν 7 τοῦ ὀρθέντου Μηνὸς πρὸς τὰς 2 ὥρας νυκτὸς, σηκώσαντες ἡμᾶς καὶ τὸ καΐκι μας ἐκείθεν, μᾶς ἐπῆγαν εἰς τὴν Μονεμβασίαν, ὅπου ἐφθάσαμεν τὸ Σάββατον τοῦ ἰδίου πρὸς τὸ ἑσπέρας, συνοδευθέντες ἀπὸ τοὺς Καπεταναίους Μανιάτας καὶ ἐκεῖ ἐξεληθόντες οἱ ἄνω, Καπετὰν Πασχάλης καὶ Ἀρχιμανδρίτης, συνηπαντήθησαν μὲ τὸν Καπετὰν Κωνσταντῖνον ἀδελφὸν τοῦ Πετρόμπεϊ, μὲ τὸν ὁποῖον ἀφ' οὗ συνωμίλησαν ἐφ' ἱκανοῦ, ἐπέστρεψαν πάλιν, καὶ μᾶς ἐφύλαττον. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα μᾶς ἐπῆγαν ἄντικρον εἰς τὸ λεγόμενον κρουονέρι, κοντὰ εἰς τὰ περιβόλαια, καὶ μᾶς ἔβγαλον ἔξω, ἐξετάζοντές μας πότε τὸ ἓν καὶ πότε τὸ ἄλλο, ὅπου ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς φοβερισμούς, καὶ ἀπειλάς, δυναστικῶς μᾶς ἐζήτησαν νὰ τοὺς δώσωμεν ἓν γράμμα ὅτι τάχα μᾶς ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς Μύλους, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸ καΐκι μας διὰ νὰ μᾶς φυλάξουν, καὶ ὅτι ἕως αὐτοῦ μᾶς ἔφερον χωρὶς νὰ μᾶς ἐνοχλήσουν, ἢ νὰ μᾶς πειράξουν εἰς τίποτε, καὶ τοῦτο κάμνοντες, νὰ ἠθέλαμεν ὑπάγη ὅπου ἦτον τῆς ἀρεσκείας μας. Ἡμεῖς

οί ταλαίπωροι βιασμένοι και πεφοβισμένοι, προγνωρίζοντες την πανουργίαν των, και ότι ο σκοπός των απέβλεπε να μās αφήσουν με μόνην την ψυχήν, θέ-

Εικ. 1. Η πρώτη σελίδα του εγγράφου

λοντες καὶ μὴ θέλοντες τοὺς ἐδώσαμεν ἐν τοιοῦτον γράμμα, καθὼς αὐτοὶ ἠθέλησαν ἀφ' οὗ δὲ ἔλαβον τὰς ὑπογραφὰς μας, τότε ἤρχισαν πλέον ληστρικῶς νὰ μᾶς λέγουν, διὰ νὰ ἠθέλαμεν εὐγάλη ὄλην τὴν χρηματικὴν μας κατάστασιν, χωρὶς νὰ κηρύψωμεν τίποτε, φοβερίζοντές μας ὅτι ὅποιοι ὕστερον εὐρεθῆ ἔκρουσε τὸ παρα|μικρόν, θέλει τιμωρηθῆ μὲ θάνατον, ταῦτα εἰπόντες μᾶς ἔβαλον εἰς τὸ καΐκι, φυλάττοντάς μας ἕως τὴν κυριακὴν τὸ πρωτὶ 8 τοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκάθησαν τριγύρω μας μᾶς ὑπεχρέωσαν καὶ εὐγαλεν ὁ καθεὶς καὶ ἔδωσεν ὅτι καὶ ἂν εἶχε κατὰ τὴν ἀκόλουθον καταγραφὴν. Ἐκεῖθεν δὲ μᾶς ἔφερον εἰς τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Μαλέα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον, ὅπου ἀφ' οὗ μᾶς κατέγδυσαν ἐξήλθον ἀπὸ τὸ καΐκι, ἀφίνοντές μας τὴν δευτέραν 9: τοῦ ἰδίου Μηνὸς Ἰουλίου, πρὸς τὰς 2 ὥρας τῆς νυκτὸς γυμνοὺς καὶ τετραχλισμένους, εἰς τοιαύτην δυστυχεστάτην κατάστασιν εὐρεθέντες ἀνεχωρήσαμεν κακῶς ἔχοντες, καὶ ἐφθάσαμεν τὴν τρίτην τὸ πρωτὶ 10 τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν λιμένα ταύτης τῆς Νήσου, ὁ ἅγιος Νικόλαος λεγόμενος.

σ. 2

Ταῦτα πάντα μὲ τὸ νὰ μᾶς ἠκολούθησαν ἐκλαμπρότατε κύριε Κορσόλε, διὰ τὰ ὁποῖα ὅλα ἦσαν παρόντες μάρτυρες καὶ οἱ δύο συνταξιδιώται μας, ὅτε κύριος Γέρων Βίκτωρ Μοναχός, καὶ ὁ κύριος Σάββας Μοναχός, σᾶς παρακαλοῦμεν μὲ τὸ προσῆκον σέβας νὰ ἠθέλετε λάβῃ τὴν ἀναγκαίαν σημείωσιν εἰς τὴν καντζελαρίαν σας, ἐξετάζοντες καὶ τοὺς ὀρθέντας ἀξιοπίστους μάρτυρας, καὶ μετὰ τὴν βεβαίωσιν νὰ μᾶς δοθῆ μία ἐπιβεβαιωτικὴ ἀντίγραφος, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τοιοῦτου δυστυχημένου συμβεβηκότος μας, καὶ μὲ ὄλον τὸ σέβας ὑποσημειούμεθα.

Γρόσια

10931. εἰς 643. Βενέτικα ὁμοῦ μὲ 43 ματζάροικα ¹	13558. ἡ ἄντικρυς σοῦμα
196. εἰς 14. ζερνακούσια ² παλαιά	1000. εἰς τέσσαρας ὀκάδες ἀσιμικὰ διάφορα ἦτοι 2 κανδύλια 2 πε- ριζώνια 2 πιάτα τοῦ γλυκοῦ, καὶ ζάροφια ⁶ καὶ μαχαίρια, χου- λιάρια μεγάλα καὶ μικρὰ τοῦ γλυκοῦ
1428. εἰς 142 ζέρια πόλεως παλαιά ³	150. εἰς ἓν κορφολόγιον κίτρινον μὲ θήκηην ἀργυροῦν
66. εἰς 5 ¹ / ₂ φουντούκια τοῦ Σε- λημη ⁴	
96. εἰς 12 μισήρια παλαιά	
12. εἰς 1 Τούνεζι ⁵	
85. εἰς 10 ζέρια πόλεως	

1. Ματζάροικα = ουγγαρέζικα.

2. Τουρκ. zer = χρυσός. ζερνακούσι = ἴσως εἶδος χρυσοῦ νομίσματος.

3. Παλιὰ χρυσὰ νομίσματα.

4. Τουρκ. findik = εἶδος χρυσοῦ νομίσματος, που εἶχε ἴσως κοπεὶ ἐπὶ Σελίμ Β' (1566-1574).

5. Τούνεζι = τῆς Τυνησίας.

6. Τουρκ. zarf = θήκη, δημοτ. ζάρφι.

60. εις 4 Ἰσπανίας
 75. εις 3 Μαχμουτιέδες¹
 54. εις 27. ὄουμπιέδες μισηρίου²
 555. εις 37. δράμ: μάλαγμα βενέτικα
13558.
 » παπᾶ Ἡσαΐας τοῦ ποτέ Νικολάου
350. εις τέσσαρα Τουφέκια
 320. εις ἑπτὰ πιστόλια τὸ ἐν ἀργυροῦν
 40. εις ἐν σπαθί.
 100. εις 2 γιαταγάνια τὸ ἐν μὲ θήκη ἀργυρᾶν
 38. εις 1 Τουρμπούνιον³
 8. εις μίαν ταμπακιέραν καὶ ἐν τζεκί⁴.
15564. Σοῦμα δεκαπέντε χιλιάδες καὶ πεντακόσια ἐξήκοντα τέσσαρα
 Παπᾶ Σάββας Παύλοβητζ
 Addi 2 7bre S. N Cerigo

Ἡ δεύτερη σελίδα κλείνει με 2 σειρές στα ιταλικά, οι οποίες συνεχίζονται ως τη μέση της τρίτης σελίδας και αναφέρονται στο γεγονός της πειρατείας. Ακολουθεί, επίσης στα ιταλικά, η κατάθεση (μεταφρασμένη από τον προξενικό πράκτορα της Αυστρίας Νικόλαο Καλούτση Μαχαιριώτη) των 2 μοναχών-μαρτύρων που συνταξίδευαν με τους ληστευμένους και οι οποίοι υπογράφουν στα ελληνικά: *Βίκτωρας μοναχὸς ποτέ Νικόλα πογτάνοβικ ἀπὸ τοῦ Σαράουβου*⁵ *βεβαιώνω μὲ ὄρκον μου τὰ ἄνωθεν Σάββας μοναχὸς ποτέ πέτικο σέρμπι Ἰουζοντζόβα βεβαιώνω μὲ ὄρκον μου τὰ ἄνωθεν.*

Και ἐπεται η υπογραφή του προξενικού πράκτορα: *Noi Nicolo Caluci Macherioti Agente consolar Austriaco in Cerigo.*

Κατὰ ζήτηση βέβαια των θυμάτων της ληστείας, δίδεται σ' αὐτούς — νομότυπο καθ' ὅλα — αντίγραφο του παραπάνω εγγράφου, για να χρησιμοποιηθεῖ ως ἐγκυρο παντοῦ ὅπου δεῖ, αντίγραφο που το ἔκαμε ο γραμματέας του πρακτορείου *Giovanni Caluci Macheroti*, ἀδελφός ἴσως ἢ γιος του προξενικού πράκτορα.

Και επικυρώνει ὅλα τα παραπάνω με ἡμερομηνία 4 Σεπτεμβρίου 1822 ο αυστριακὸς πράκτορας Νικόλαος Καλούτσης Μαχαιριώτης.

1. *Mahmudiye* = χρυσὸ νόμισμα του Μαχμούτ Β' (1808-1839).

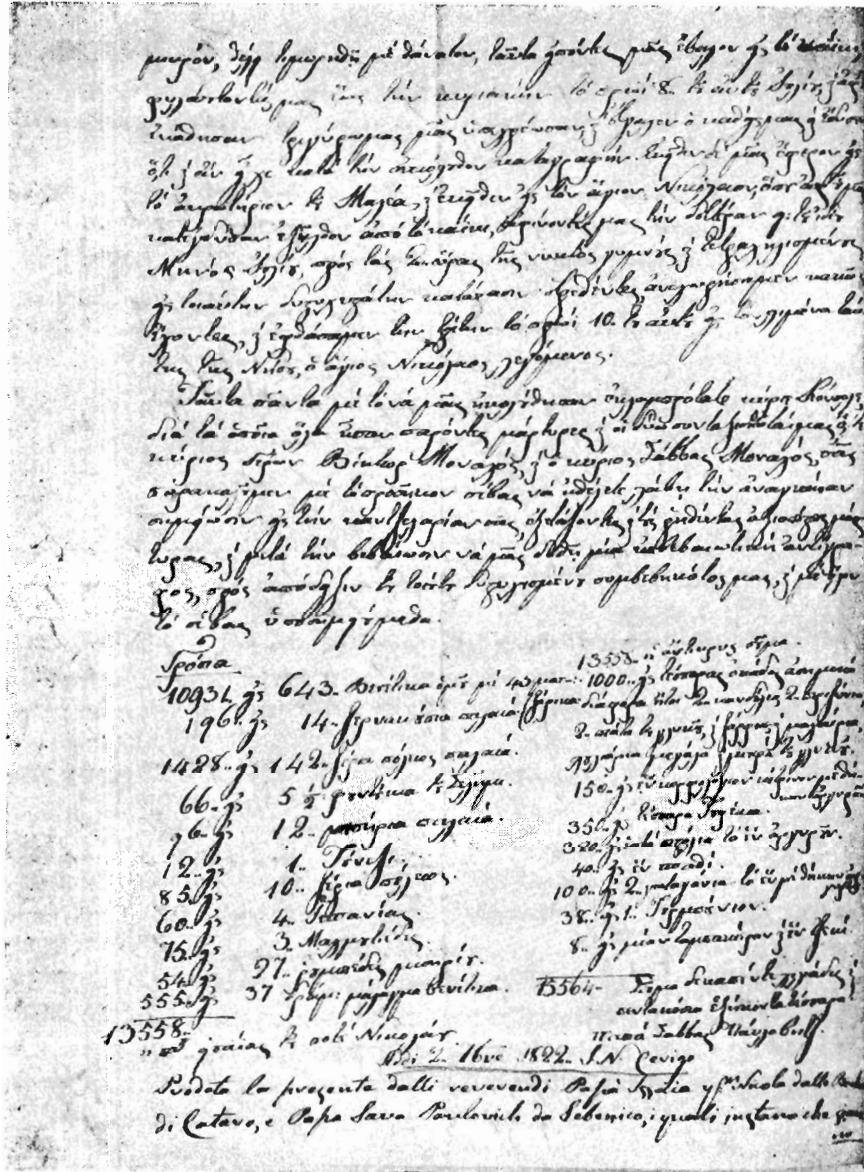
2. Τουρκ. *rubye* = ρουπία· νομισματικὴ μονάδα διαφόρων χωρῶν· ἐδῶ: μισηρίου = Αιγύπτου.

3. *Τουρμπόνιον* (ἀπὸ το ἰταλικὸ trombone) = ἐμπροσθογεμὲς ὄπλο μικροῦ βεληνεκούς.

4. Τουρκ. *ceki* = ζυγαριά.

5. Σεράγεβο.

3. Παρά τις σχετικές έρευνές μου, δεν μπόρεσα να βρω, αν το παραπάνω έγγραφο έχει δημοσιευθεί από προγενέστερό μου ερευνητή. Το μόνο που ανακάλυφα ήταν μια παράγραφος στη σελίδα 434 υποσ. 2 του βι-

Εικ. 2. Η δεύτερη σελίδα του εγγράφου

βλίου του Μαμαλάκη στο προαναφερμένο έργο του «Το Άγιον Όρος (Άθως) δια μέσου των αιώνων», στην οποία μιλώντας για την τύχη σκευών και χρημάτων προερχόμενων από τη μονή Χελανδαρίου μετά την υποτα-

no originali di questa dei fratelli. In questa provincia abitano all'incirca
 200000 copie autentiche si della della memoria di della soprascritta
 non valenzene omniaque
 fatti venire li sopra omniaque Testimonj dati in voto della sede sopra
 spacia y m. Nicola, e Sapia. Sanna Paulovich bi questi compare, e a un'ora
 uno viciniale della vendita, e con il fratello del giuramento equivo
 li sopra quanto differiscono e oltre della Spacia spacia: Sapia Sanna, e Sapia
 e si l'altale parola per parola. E in provizione loro schivada la differenza
 il tutto e per vero schivada e suffragata col proprio giuramento per essere
 stati imbanditi omnia loro nell'istesso navigio, e per ciò essere provati di
 quanto fu questo, confermano con la loro sottoscrizione
 Noi Nicola Calucci Macherioti Agente Consolar Austriaco in Parigi
 Osservato avendo essere stata formalmente compilata la presente
 memoria fornita ad istanza degli altri signori sopra spacia y m. Nicola,
 e Sapia Sanna Paulovich, e fornito alle loro richieste ordinato che
 sia rilasciata copia eguale della medesima per valenzene omniaque
 come in persona in fede di che
 Copia conforme delle originali
 Giouanni Calucci Macherioti Cancelliere della Consolar Agen-
 zia di Parigi ha copiato
 Noi Nicola Calucci Macherioti Agente Consolar Austriaco
 nell'Nota di Parigi
 Certificiamo, e attestiamo a chiunque verra qualmente il sopra firmato
 sia Giouanni Calucci Macherioti Cancelliere di questa Agenzia Consolar Aus-
 triaca e tale, e quella si fa alle di cui richiesta, e prima viene prestata
 in ed in presenza del in presenza dei suoi in presenza di
 1797. 1422.
 Nicolò Calucci Macherioti Agente Consolar Austriaco

Εικ. 3. Η τρίτη σελίδα του εγγράφου

γή του στους Τούρκους δίνει τις εξής ανεπαρκείς πληροφορίες: «Εις την μονήν δε Χελανδαρίου ευρίσκονται αρκετά έγγραφα σχετιζόμενα με την αρπαγήν πολλών πολυτίμων υπό των Πασχάλη Γερακαράκη, Δημ. Τζιγκουράκου κ.λ., μετακομιζομένων υπό του Χελανδαρινού Αρχιμανδρίτου Ησαΐου και άλλων από το Άγιον Όρος εις την επαναστατημένην Ελλάδα». Επομένως ο Μαμαλάκης γνώριζε όχι μόνο το παραπάνω έγγραφο, αλλά και άλλα «αρκετά», σχετικά με την πειρατεία και τη λήστευση των Χελανδαρινών μοναχών, αλλά, φαίνεται, δεν τα θεώρησε άξια να δημοσιευθούν ή δεν βρήκε τον χρόνο να το πράξει αυτό. Πάντως εγώ θα περιοσιτιστώ μόνο στην ιστορική σημασία του εγγράφου που δημοσιεύω και στον σχολιασμό του μέσα στα χρονικά πλαίσια της εποχής εκείνης μην έχοντας χρόνο να προβώ σε επιτόπια έρευνα στα Αρχεία της μονής Χελανδαρίου. Την έρευνα αυτή την αφήνω στους νέους επιστήμονες μήπως βρουν άλλα ενδιαφέροντα σχετικά με το γεγονός στοιχεία.

Ας ιδούμε όμως τώρα σε ποια — κρίσιμη για την Ελλάδα κατάσταση— διαδραματίζεται η πειρατεία και αν είναι δυνατόν να καταλογισθούν ευθύνες γι' αυτήν. Από την παραπάνω σύντομη σημείωση του Μαμαλάκη πληροφορούμαστε τα επίθετα των δύο Μανιατών αρχηγών, του Πασχάλη και Δημητρίου, τα οποία είναι *Γερακαράκης και Τζιγκουράκος*. Η πειρατεία γίνεται το βράδι της 5 Ιουλίου 1822, σε μια εποχή που η επαναστατημένη Ελλάδα είναι ανίστατη από την ανεμπόδιστη κάθοδο προς την Πελοπόννησο του Μαχμούτ πασά Δράμαλη, από τις διενέξεις προκρίτων-στρατιωτικών, από την απειθάρχητη συρροή και τις αλληπάλληλες αταξίες στρατολογημένων ανδρών προς τον Ισθμό για την αντίκρουση του εχθρού. Τότε και οι Μανιάτες που βρίσκονταν στο Άργος με τον Πετρόμπεη ζητούσαν μηνιαία μισθοδοσία 50 γροσίων για να κινηθούν, μισθοδοσία που τη δέχτηκε η κυβέρνηση, αλλ' αυτοί έμεναν αμετάπειστοι ζητώντας πρώτα να πληρωθούν¹.

Μέσα σ' αυτήν την κατάσταση φτάνουν στους Μύλους του Άργους με το καϊκι οι Χελανδαρινοί μοναχοί, προερχόμενοι από τη Σκόπελο, και εκεί δέχτηκαν την επίθεση των Μανιατών πειρατών (ανάμεσά τους και κάποιου αρχιμανδρίτη Παρθενίου), οι οποίοι τους κράτησαν αιχμαλώτους μέσα στο ίδιο το καϊκι τους για δύο μέρες και την Παρασκευή 7 Ιουλίου, έφυγαν μαζί με τους αιχμαλώτους των στη Μονεμβασία, όπου και έφθασαν προς το βράδι της άλλης μέρας. Και αμέσως ο καπετάν Πασχάλης Γερακαράκης και ο αρχιμανδρίτης Παρθένιος ανέβηκαν στη Μονεμβασία και επισκέφθηκαν τον Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη, αδελφό

1. Βλ. Αποστόλου Ε. Βακαλοπούλου, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη 1982, τ. 6, σ. 211-212.

του Πετρόμπεη, και συζήτησαν για αρκετή ώρα τα συμβάντα. Στη Μονεμβασία, επειδή ήταν οχυρή θέση, είχαν εγκατασταθεί, φαίνεται, πολλοί Μανιάτες¹, και ασκούσαν, όπως και άλλοι Έλληνες, κυρίως Νησιώτες, παράλληλα προς τους αγώνες τους για την ελευθερία, και την πειρατεία, χωρίς να εξαιρούνται βέβαια και ορισμένοι αρχηγοί τους, όπως εδώ, ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης, ο κατοπινός φονιάς του Καποδίστρια. Οι Μανιάτες, που ήταν σκληροί πειρατές και φημίζονταν κατά τους τελευταίους αιώνες της τουρκοκρατίας, καθώς οι Ψαριανοί μετά την καταστροφή του νησιού τους (1821), οι Υδραίοι και οι Σπετσιώτες, εκτραχηλίζονται μετά το 1824, όταν ευρωπαϊκά εμπορικά πλοία, ιδίως γαλλικά και αυστριακά, μετέφεραν ελεύθερα εμπορεύματα, τροφές και πολεμοφόδια στις στρατιωτικές βάσεις των Τούρκων και Αιγυπτίων. Το ασύστολο αυτό εμπόριο σε βάρος των αγώνων των Ελλήνων για την ελευθερία τους επιδεινώνει τόσο την αναρχία μέσα στο Αιγαίο, ώστε ν' αναγκαστεί και αυτή η ίδια η κυβέρνηση (η τριμελής Αντικυβερνητική Επιτροπή ως την άφιξη του Καποδίστρια) το 1827 να επιτρέψει τη χορήγηση καταδρομικών εγγράφων σε διάφορους Μανιάτες, ώστε να νομιμοποιούνται οι νηοψίες τους και να δρουν ελεύθερα σε βάρος των παραπάνω ευρωπαϊκών πλοίων, που θ' αποτολμούσαν να μεταφέρουν εφόδια στους Τουρκοαιγυπτίους².

Πάντως δεν πρέπει να υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι οι Μανιάτες πειρατές, που λαφυραγώγησαν τον Ιούλιο του 1822 το καΐκι των Χελανδαρινών μοναχών, προχώρησαν στην πράξη αυτή έχοντας τη συγκατάθεση και επομένως τη σύμπραξη του Κωνσταντίνου Μαυρομιχάλη, που ενέκρινε και κάλυψε την πειρατεία. Τη συνεργία αυτή αποδείχνει και το ότι από τη χορήγηση των καταδρομικών εγγράφων έσπευσαν να επωφεληθούν το 1827 ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης και ο γνωστός μας καπετάν Πασχάλης Γερακάρης (όχι Γερακαράκης), ο οποίος μάλιστα αργότερα καταγγέλλει στην αρμόδια κυβερνητική «Θαλασσία Επιτροπή» τον Μαυρομιχάλη ότι από τις λείες του, καταχρώμενος, δεν κατέθετε το καθιερωμένο ποσοστό υπέρ του «Εθνικού Ταμείου»³.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ε. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

1. Έτσι μετά την άφιξή του ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας παραλαμβάνει το κάστρο της Μονεμβασίας από τον Ιωάννη Μαυρομιχάλη και τους Μανιάτες του, αφού τους έδωσε 15.000 γρόσια για την εξοικονόμησή τους (Ν. Σ π η λ ι ά δ ο υ, 'Απομνημονεύματα, Αθήναι 1970, τ. 4, μέρ. 1, σ. 64).

2. Βλ. Α π ο σ τ. Ε. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τ. 7, σ. 375 κ.ε.

3. Βλ. Α π ο σ τ ο λ ο ς Ε. Β α κ α λ ο π ο υ λ ο ς, Piracy during the Last Year of the Greek War of Independence στο συλλογικό έργο «War and Society in East Central Europe, vol. XXIII, σ. 373.

SUMMARY

Apostolos E. Vakalopoulos, Piracy against monks of the Chilandarion monastery in Southern Greece in 1822.

From some photographed documents, conceded to Apost. E. Vakalopoulos for study, the author singled out one which mentions an act of piracy by Maniates against refugee monks from the Chilandarion monastery of Mount Athos. This act took place in Myli of Argos on 5 July 1822, in a period in which Southern Greece is in a serious state of confusion due to the descent of Mahmoud Pasha Dramalis. From the document's contents it can be proven that Konstantinos Mavromichalis might have been involved in this act. He live with others of his compatriots in fortified Monemvasia, and used the authority of his renowned family to cover up for the guilty parties.